

Hawar Tawfiq

EVELIEN GUBBEN

Omdat ieder leven telt

Met zijn Bosch Requiem 'van bloemen en wolken' eert Hawar Tawfiq zowel de doden als het leven zelf, in al zijn eenvoud, schoonheid en drama. 'Ik wil juist de menselijke kant belichten.'

door
Nicoline
Baartman

'De Syrische kinderen wilden niet onsterfelijk zijn. Ze zeiden: doodgaan is gezond, het hoort erbij.'

Bosch Requiem
door philharmonie
zuidnederland en
Thomas Oliemans
o.l.v. Ed Spanjaard
vrij 5 nov, 20.30 uur
Jheronimus Bosch
Art Centre

**Babylon aan de
IJssel - Gilgamesj**
nu door Hexagon
Ensemble & Judith
Linssen
za 13 nov, 14 uur
Verkadefabriek

De meeste requiems zijn zwaarmoedig en dramatisch,' zegt Hawar Tawfiq vanachter zijn iPad op zijn zolderkamer in Oss, 'omdat de dood als iets zwaars wordt voorgesteld. Maar wie zegt dat het zo moet?'

Het is half augustus; hij voelt de toenemende druk, de deadline is al doorgeschoven, maar af is zijn requiem nog niet, bij lange na niet. 'Het vijfde deel is bijna klaar. Daarna ga ik terug naar het derde deel, dat moet ik nog helemaal schrijven.' Opschieten moet hij, zodat bariton Thomas Oliemans, de solist, op tijd zijn partijen kan instuderen.

Requiem des Fleurs et des Nuages is de titel, "requiem van bloemen en wolken". Zo eenvoudig als die titel klinkt, naar een gedicht van de Koerdische schrijver Bachtyar Ali, zo wilde hij het onderwerp ook graag benaderen; het requiem ontdoen van zijn religieuze beladenheid en juist 'het menselijke en het universele van de dood' belichten.

De wereldlijke teksten moesten deels Nederlands zijn en deels afkomstig uit zijn eigen cultuur. Bij die zoektocht, een eindeloos karwei, kreeg hij assistentie van Martin Hoonderdt, universitair docent in rituele studies. De gedichten van Hans Andreus en Anton van Wilderode – die Hoonderdt aandroeg – en van Bachtyar Ali worden afwisselend in het Russisch, Frans, Nederlands en Italiaans gezongen. 'Om het universele aan te geven; hoe verschillend we ook zijn, we leven op dezelfde planeet, we zouden verdriet en vreugde moeten delen. Onze tijd is een enge tijd, het lijkt alsof sommige levens niet tellen.'

Hijzelf heeft geluk gehad. In 1998 ontvluchtte hij in zijn eentje Noord-Irak. Amper zestien was hij toen hij in Nederland werd opgevangen, maar toen moest zijn grootste strijd, 'een nachtmerrie', nog beginnen. 'De procedure voor mijn verblijfsvergunning heeft vijftien jaar geduurd – die vijftien jaar waren ook heel zwaar.'

Overlevingsmannetje

Het 'overlevingsmannetje' in hem is sterk ontwikkeld, weet hij. En hij is reuze dankbaar dat grote namen uit de Nederlandse muziekwereld pal voor hem stonden, zich liefdevol over hem ontfermden, brieven schreven, gesprekken voerden met de IND. 'Maar het is ook triest.' Want als hij niet die veelbelovende viool- en compositiestudent aan het conservatorium van Tilburg was geweest, had hij het kunnen schudden. 'Terwijl ieder leven telt – dat is zeker ook een inspiratiebron voor het requiem.'

Toen November Music hem eind 2019 benaderde, was Tawfiq er niet helemaal zeker van of hij de opdracht moest aannemen. 'Er zijn al zo veel mooie requiems geschreven.' Hij zou het over een andere boeg gooien, dat

stond vast. De gedachte aan het Gilgamesj-project kwam op, waarvoor hij drie Tilburgse conservatoriumstudenten begeleidde bij het schrijven van een compositie over onsterfelijkheid, het thema van het heldenepos. Ondertussen coachten zijn studenten middelbare scholieren die zelf ook een stuk schreven over het onderwerp. Terugkerende vraag: wat zou jij doen als je onsterfelijk was?

Op een van de middelbare scholen zaten veel Syrische vluchtelingen, vertelt Tawfiq. 'De Nederlandse leerlingen hadden allemaal dromen en ideeën, maar de Syrische wilden helemaal niet onsterfelijk zijn. Die zeiden: mijn geliefden gaan dood en ik blijf achter? Dat is alleen maar lijden. Ik hoop dat ik een mooi leven heb zolang ik leef, maar doodgaan is gezond, het hoort erbij. Dat vond ik heel diep voor kinderen van die leeftijd.'

En hij bedacht wat hij zelf tegen zijn nabestaanden zou zeggen in die laatste seconden. 'Ik zou zeggen: wees niet triest, leef je leven. Het is kort, maar geniet van elke dag en alle mooie dingen.'

Hawar met zijn leermeester Alexander Hrisanide (l)

Het requiem, zijn eerste grote stuk voor orkest en stem, draagt hij op aan zijn uit Roemenië afkomstige leermeester Alexander Hrisanide (1936-2018), een vaderfiguur voor hem. Die bracht zijn laatste levensfase noodgedwongen in een zorginstelling door, waar Tawfiq hem regelmatig opzoekt. 'Op een keer zei ik bij het weggaan: ik maak me zorgen om jou. En hij zei: ik ook om jou. Ik heb mijn leven geleid, het is goed geweest, maar als ik nu naar de wereld kijk...'

Tawfiq vertelt hoe hij in zijn tweede jaar ten einde raad bij hem was gekomen: hij ging stoppen met componeren, de belasting was te groot met de vioolstudie, de taallessen en de IND-procedure erbij. Maar Hrisanide stak er een stokje voor. 'Hij zei: huil maar, huil maar uit. Maar je gaat niet stoppen, je bent jong, je kunt het. Vanaf die tijd kreeg ik vaak van hem te horen, als ik een stuk af had of er was iets goed gelukt: en jij wilde stoppen!' Die triomfantelijke woorden sterken hem nog altijd, zegt hij. Ook nu, terwijl hij tegen de klippen op werkt om zijn requiem te voltooiën. En anders roert het overlevingsmannetje zich wel. Aan het werk dus. 'Ik heb geen seconde te verliezen.'